

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega dela Jože Pahor, hrvatskega dela Vinko Šepić. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24. — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu

Št. 17

V Trstu, dne 1. septembra 1924.

Leto V.

Vprašanje učnega jezika

Vprašanje učnega jezika na osnovnih šolah takozvanih drugorodcev ni danes nič manj pereče kot pred enim letom, ko je pričelo vznemirjati javnost. Razumljivo. Kakor je iz dolgih in krvavih bojev vzniklo svoj čas načelo verske tolerance, mora tudi, pod težo zakona o omejevanju in izločevanju sovraštva v družbi, iziti načelo narodnostne strpnosti. Vidimo, da si to načelo že desetletja krči pot do zmage, dasi od spodaj navzgor, v onih širokih družabnih plasteh, ki ne morejo več razumeti plemenske mrznje, umetne navlake, ki jo je prinesel s seboj stoletni tok zgodovinskega razvojnega procesa.

Vprašanje učnega jezika na osnovni šoli je v resnici rešeno že tedaj, ko je nastala prva šola. Če se je pouk kadarkoli in kjerkoli oddaljil od te rešitve, se je oddaljil le za kratko dobo. Nikakršna ideologija namreč ni mogla trajno preprečiti, da bi ne bil učni jezik v šoli to, kar mora biti, praktično sredstvo za doseg znanja in spretnosti, ki jih terja od človeka vsakdanje življenje. Zato bi se borba za učni jezik, ako že pride do nje, lahko vodila brez sentimentalnosti in zgolj s stališča nujnih potreb praktičnega življenja.

Vprašanje učnega jezika je del jezikovnega vprašanja sploh. Bilo bi zanimivo razpravljati o pomenu jezika z ozirom na državo in njeno upravo, toda to sega preko okvirja šolskega strokovnega lista. Omenimo le, da je z zapostavljanjem kakega jezika kakor z občujočimi posodami: kolikor bolj se siloma omejuje njegova raba, toliko bolj se podžiga jezikovna občutljivost. Kdor se loti takega dela, se loti vedno nehvaležne stvari, ki mu gotovo prinese mrznje, a nikdar zaželenih sadov. Zametanje kakega jezika ni združeno samo z gmotnim oškodovanjem oseb, marveč tudi z njih ponižanjem. Ponižanje oseb pa se razširi kaj hitro na poniževanje cele etnične skupine, z drugo besedo: uveljavljati se začne moralni moment, ki ni manjši od gospodarskega, tičočega vedno za jezikovno nestrpnostjo.

Kakor vsaka nestrpnost, ne vidi tudi jezikovna onega, kar je bistveno, zato operira vedno z negotovostjo. Pri nas smo imeli priliko opazovati, da se je uvedel takomenovani državni učni jezik komaj potem, ko so se izvedli najrazličnejši poskusi glede jezikovnega pouka v šoli. Najrazličnejši svetovalci so nastopali s svojimi nasveti in se često gmotno okoriščali z

dokazovanji svoje vnetosti. Navadno so bili ljudje, ki so jih vodili vsi mogoči nagibi, le ne metodiški in didaktični. Po štiriletnem pouku italijanščine v osnovnih šolah, prenovljenih v duhu državne ideje, se je uvedel državni učni jezik. Kdor časa ne razume, se nehote vpraša, zakaj se ni to zgodilo že poprej, pred štirimi, petimi leti. Odgovor je lahek in se kaže v tem, da še danes ni prave jasnosti, ali naj se izvrši potom šole popolna jezikovna asimilacija, naj se torej jezik drugorodcev polagoma uniči, ali naj se izvede le nekaka duhovna asimilacija, ki naj drugorodce tesno pritegne v krog kulturnega in gospodarskega življenja države. Tu in tam so neznanke. Ali je jezikovna asimilacija že istovetna s pridobitvijo, s pritegnitvijo v gospodarsko in kulturno življenje države? Ali je duhovna asimilacija boljša od zgolj mehanične?

Potem pa je še vprašanje časa in sredstev, v čemer se kaže vsa zmedenost. Niso le osebna mnenja, ki povzročajo zmedo v postopanju za doseg zgoraj navedenih ciljev, ampak je tudi moč naravnih razmer, na katerih se lomí njih izvedljivost. Državni učni jezik se je ponekod uvažal na najnesmiselnejši način, tako, da se je poslal v šolo učitelj, ki ni imel pojma o materinem jeziku šolskih otrok. O didaktični monstroznosti takega postopanja ni mogoče razpravljati, ker je prevelika. V nešteto razredov se je uvedel verbalizem, če je mogoče sploh tako imenovati pouk v jeziku, ki ga otroci ne razumejo. Kakšni naj bodo uspehi? V različnih šolah je nadzorstvo dognalo, da so uspehi izvrstni. Če ljubimo resnico, moramo povedati, da so ti uspehi golo varanje vseh, ki so poklicani, da vidijo do dna. Ni je šole, da ne bi se dal spomin najbolj nadarjenih otrok napolniti z nekaj verzmi otroka, da se ne bi v teku enega leta naučil pet kratkih odgovorov na toliko vprašanj. Tudi čitanja se priuče v drugem jeziku čudovito lepo, a le redki, in še ti le malo razumejo. Nadzorstvo, ki mora imeti uspehe, je z vsem zadovoljno, upošteva dobro voljo učiteljstva in se zavestno pusti varati, ko briljira onega pol ducata otrok, obdanih od grobnega molka vseh ostalih, povprečno nadarjenih statistov. Nadzorstvo mora poročati uspehe in šolstvo napreduje...

Mogli bi staviti vprašanje, ali ne doseže vendar le boljših uspehov učiteljstvo, ki poučuje tudi italijanski jezik s pomočjo slovenskega, in mogli bi trditi, da nauči, recimo, zgodovino preporoda z večjo koristjo učitelj, ki razlagla mladini v materinem jeziku. Toda to bi že bilo preveč »pro domo«, bi dišalo po dokazovanju, da ni

primerno metati slovanskih učiteljev na cesto, dasi bi imeli kot državljani nekoliko pravice do kruha. Nočemo tega, ker bi izgledalo, kakor da je državni učni jezik le sredstvo za znižanje števil takozvanih drugorodnih učiteljev.

Ena resnica pa ostane neovržna: uspešen pouk na osnovni šoli je mogoč le v materinem jeziku. Ni ga zakona, ki bi mogel to resnico izpodbiti. Mogoče je to resnico tlačiti, na veliko škodo izobrazbe in napredka širokih ljudskih slojev, a vzeti ljudstvu pravice do osnovne izobrazbe trajno tudi reakcija ne more. Če hočemo dokazati za to, ga ni treba iskati drugje kot v uredbi kolonijskega šolstva Italije same. Z za-

konom, izdanim v aprilu t. l., se je v islamskih šolah ustanovil arabski učni jezik. S tem je zopet enkrat zmagalo načelo materinega učnega jezika v osnovni šoli ter se je priznala nevzdržnost plemenske nestrpnosti v tako važni kulturni in gospodarski ustanovi kot je predvsem osnovna šola. V zmedbi pojmov dinamičnih dob, ki naplavlajo poleg dobrega tudi slabo v potek dnevnega življenja, je ohraniti pred očmi vse one resnice, ki so kot tečaji v razvoju družbe. Iz njih spoznanja se sama ob sebi dviga težnja, da jih uveljavimo, v žilavi borbi, ki je bistvo razvojnega procesa in brez katere ostanejo sicer samo mrtvi postulati.

VI. delegacijsko zborovanje Zveze

(Konec).

Poročilo pevskega zbora.

Pri lanskem zborovanju sem bil glede pevskega zbora optimist, letos sem še večji, in to vključ vsem našim materialnim neuspehom: ni je poti pred nami brez kamenja in brez trnja, ni uspeha brez neuspehov. Leto 1923 je bilo za nas leto dela, leto boja, leto uspehov in neuspehov. Naj govorijo mrzle številke:

Dohodki

Prebitek v blagajni l 1922	979.10
Inkaso koncertov	10.592.90
Po Zvezini blagajni (vštevši posoj.)	18.050.—
Za prodane «Prve plamene»	1.373.—
Prodane druge glaske	115.—
Darovi	488.—
Prodani programi i. dr.	600.70
Skupaj	32.198.70

Stroški

Honorar pevovodji	3.600.—
Potnine prenočišče pevcem, uštevši pevovodjo, operne pevce, in upravitelje	16.057.30
Tiskarna, klišarna, opalograf	3.819.80
Honorarji komponistom	775.—
Poštnina in koleki	204.55
Nakup glask	893.—
Davek financi	1.059.30
Upravni in drugi stroški	4.950.90
Skupaj	31.359.85

Rekapitulacija.

Dohodki	32.198.70
Stroški	31.359.85
Prebitek v blagajni	838.85

Kot se vidi iz števil, smo dobili okoli 7.000 L več iz Zvezine blagajne kot je določal proračun, to zaradi našega materialnega neuspeha na turneji. Številke niso samo obsodba našega idealizma, ampak so tudi jasna priča našega dela.

V letu 1923 je imel odbor nešteto sej, kjer so se določale pevske vaje in koncerti pevskega zbora. Skupnih in posameznih vaj je bilo skupaj nad 20, nekatere skupne vaje so trajale po več dni, tako npr. vaje v Vipavi tri dni, pri Sv. Luciji ves čas počitniškega tečaja. Zelo uspešne so bile vaje pred turnejo, ki so trajale deset dni.

Koncertov je imel pevski zbor v l. 1923 osem, in sicer v Vipavi, pri Sv. Jakobu, na Kontovelju, v Gorici, pri Sv. Luciji, 2 v Benetkah in enega v Bolonji. Velikega pomena sta bila predvsem matineja pri Sv. Jakobu v Trstu, kjer je nastopil zbor pred italijanskimi glasbeniki in v Bolonji, kjer je odnesel zbor krasne ocene.

Plimo svoje popolnosti je dosegel zbor na turneji. Kdor ni slišal tedaj zbora, ta našega zbora ne pozna. V letu 1924. je moral zbor počivati, truden zaradi svojega materialnega uspeha turneje. V tem času so se razprodali «Prvi plameni», odlična zbirka zborov in so se izdale «Otroške pesmi», ki so unikum v naši mladinski glasbeni literaturi uspeh. Zbirka je doživela drugo naklado in nam prinese v najkrajšem času okoli 3.000 lir čistega dobička.

Edini koncert, ki ga je zbor tačas napovedal v italijanskem gledališču v Trstu, je oblast prepovedala. Zbor pa je imel kljub temu dve skupni vaji v Trstu, ki sta jasno pričali, da se zbor ne da več zdrobiti!

Na splošno lahko rečem, da je imel zbor vedno manj sovražnikov. Odločno je šel svojo pot. In tisti, ki so stali skeptično ob strani, so mu že ponujali roko, začeli so verjeti v njegovo bodočnost. A glejte: po turneji v Italiji, po oni naši materialni nezgodi, so se spet zgostile vrste naših nasprotnikov in njihova pošepetavanja so zvenela v določene očitke. Očitali so nam, da smo šli na turnejo nepripravljeni! — Kdor je videl naše delo tekom počitnic, gosti rožni venec naših sej, naše slike z italijanskimi glasbeniki, kritiki in politiki, — ta ne more tega trditi ne da bi zardel v obraz!

Očitali so nam celò, da smo šli na turnejo zaradi zabave!

Kdor je videl naš up in naš obup po grožnjah v nekaterih listih in kdor je slutil naše razpoloženje v Benetkah in v Padovi in Bolonji, ko smo nesli takorekoč svojo kožo na prodaj, bi ne mogel tega trditi ne da bi ga bilo sram laži!

Očitali so nam, da smo šli na turnejo kot slepi idealisti ne da bi pogledali prej v računske knjige. Ali kdor je bil med nami, ve, da smo računali tudi na to, da bodo morda dvorane v Italiji prazne. V tem slučaju smo upali na Videm in Gorico. Z Vidmom smo bili domenjeni in bi bili plačani, če bi imeli občinstvo ali ne — in Gorica nas ni še nikdar izdala. In kdo bi mislil, da koncert, ki ni bil nevaren ne Benetkam ne Bolonji, bo nevaren Vidmu in Gorici!

Najbolj tehten očitek in iz vse kopice očitkov najbolj opravičen je očitek: da smo šli na turnejo ob nepravem času. V času, ko so korakale velike neprestane čete na mejo, smo nesli mi našo pesem na

jug. To je bilo zgrešeno. A komaj je bilo mogoče postopati drugače. Politična napetost je dosegla svoj višek tik pred našim odhodom v Benetke. V tem času so naši stroški že močno narastli. Operna pevca sta že prišla iz Ljubljane in Beograda in naši upravniki so že bili v Benetkah — in Bolonji. Korak nazaj bi nas ne mogel več rešiti iz denarne zadrege. Zaman jadikovanje zdaj. Okoristimo se te naše nezgode, da izluščimo iz nje zlat nauk. In če smo bili previdni, bodimo še previdnejši, in če smo bili trezni, bodimo še treznejši, a ne izpodjedajmo naši podjetnosti korenin.

Zvezin pevski zbor ni rana naše Zveze, odkoder ji odteka kri, življenje in moč, kot je nekdo rekel, naš pevski zbor ni parasit in ne zajedavec in ne zver na Zvezinem telesu, ampak je moč njene moči, ni žila dovodnica Zveze, a je njena hrbtenica!

Življenje Zveze je življenje zbora in življenje zbora je življenje Zveze!

Predsednik: Odobravanje poročila priča, da so se vsi sprijaznili z zborom. — Pravkar doznavam, da je med nami tudi zborov pevovodja Srečko Kumar, vodja zbora «Glasbene Matice», zato ga ob tej priliki pozdravljam. (Aplavz).

Šolsko-polit. odsek.

Stavi sledeče resolucije in predloge:

1. Učiteljstvo se izjavlja za pouk italijanščine kot predmet na slovanskih osnovnih šolah. Istočasno ugotavlja, da je s pedagoškega in didaktičnega stališča edino pravo, ako se vrši pouk v materinem jeziku. Vsako drugo postopanje je nenaravno in ima za posledico neuspeh šolstva. — Za pouk italijanščine naj se pritegne usposobljeno učiteljstvo.

2. Zvezinemu vodstvu se naroča, da izposluje ponovno potrjenje tiskanih in že vpeljanih knjig.

3. Člen 7 in 15 šolskega zakona določata učiteljem italijanščine na drugorodnih šolah preko celotne plače še 800 L nagrade. Ker imamo iste dolžnosti in poučujemo navadno še več ur, pozivamo šolske oblasti, da enako postopajo s slovanskim učiteljstvom.

4. Zveza naj izposluje, da se disciplinirani učitelji zasliši pred disciplinarno preiskavo. Učiteljstvo naj disciplinirajo le šolske oblasti, brez vplivanja drugih činiteljev.

5. Oblast naj prepove šolski mladini vstop na ples. — Z ozirom na pravno in dobrobit ljudstva stva naj se plesi kolikor mogoče omeje. Dovoljenja za javne plesne naj se ne izdajajo brez opombe, da je šolski mladini vstop prepovedan.

Naši tečajevi

Reakcija nije nikako sklona, da prestane sa odumiranjem našem narodu njegovih kulturnih dobrina. Postepeno organizovano juriša na njegove ustanove sa jedinom namjerom, da ga zasuznji i onarodni. Najveće žrtve tog bezglavog sistema u ovim krajevima smo mi učitelji. Proganjani smo ko pusto roblje i pritisnuti k zidu, jer je naš pravno-socijalni položaj kukavan i očajan.

Svakim smo danom manje slični istinim odgajateljima, jer nam već same prilike onemogućuju pravilno vršenje našeg zvanja. Na našim školama pašuju isključivo italijanski specijaliste i razrednici prvih godišta, a mi smo prinuždeni, da nemilosrdno gazimo svemoguće didaktične i moderne principe, te da radimo kao stari školnici samo zato, da sačuvamo naše hramove prosvjete od rasula, a školski pomladak spasimo od analfabetizma.

6. Ker že plačujemo 7% za penzijski zalog, naj vodstvo Zveze posreduje, da se penzijsko vprašanje reši prej kot mogoče.

7. Pri odmeri plač učiteljstvu naj se upoštevata tudi prvi dve službeni leti.

8. Ker se provizoričnemu učiteljstvu ustavi plača za slučaj bolezni oziroma tudi vsled zapretja šole (epidemične bolezni, zima), izposluj Zveza, da se v takem slučaju nakaže provizorično nastavljenim plača vsaj še za dva nadaljna meseca.

9. Plače provizor. učiteljstva, ki se izplačujejo sedaj v desetinah, naj se nakazujejo v dvanajstih mesečnih obrokih.

Predsednik otvori razpravo. Omenja, da bi bil za dosego stanovskih pravic potreben stik s tovariši italijanske narodnosti. Žalibog neče nihče izmed njih priznati, da smo tukaj. Kriv je temu strup, ki so ga vsesali.

Glede knjig dostavlja, da so vse ovržene, izvzemši Začetnico, ki se pa več ne uporablja, ker je prvo šolsko leto poitalijančeno.

Predlogi odseka so nato sprejeti.

Predsednik da na glasovanje predlog, da ostani članarina na nadaljno leto nespremenjena. Sprejeto brez debate.

Istotako se sprejme predlog, da se prihodnje delegacijsko zborovanje vrši v Opatiji.

Pri slučajnostih se oglasi tov. Možina, ki predlaga, naj bi šla deputacija učiteljstva do ministrstva, kjer nič ne vedo, kako je pri nas. Saj se vendar z Arabci bolje postopa, kakor vidimo v šolski zakonodaji.

Tudi tov. Čiković je za to, da bi se predložila v Rimu spomenica.

Predsednik: V Rimu dobro vedo, kako je tukaj. Imamo ljudi, ki to pravijo, žal, brez vsakega uspeha. Nič ne bi opravili, če bi šli — gledat cerkev sv. Petra. Vendar dajem predlog na glasovanje. (Se ne sprejme).

Tov. Čiković: Potrebno bi bilo, da se sestane upravni odbor začetkom šolskega leta, ko bo sestavljena šolska statistika. (Sprejeto).

Ker se nihče več ne oglasi, zaključí predsednik zborovanje z željo, da bi se prihodnje leto sestali jasni čel in obrazov.

Učiteljstvo se je razšlo. Nekaterim se je mudilo v Dornberg, kjer je priredila goriška Glasbena Matica koncert, drugi so se že v nedeljo odpravili navzgor proti planinskemu raju, k Sv. Luciji, ki je tako tesno zvezana s preporodom slovanskega učiteljstva v Italiji.

Daleko žalostnije stoji pitanje našeg samoobrazovanja i prosvjetnog djelovanja u našoj okolini. Gotovo da nam je zabranjen saobraćaj sa narodom, a i posve onemogućen među masama onaj kulturno prosvjetni rad, koji je jedan od najuzvišenijih i najvažnijih zadataka pravog pučkog uzgojitelja.

Njega je to polje rada držalo na dostojnoj visini borca — intelektualca, on se je duševno oplemenjivao i usavršavao, pa je time i popunjavao i svoju opću i stručnu izobrazbu.

Sada nije tome tako. Svezane su mu i ruke i noge, oduzeti su mu svi uslovi, isključena je svaka mogućnost, da se njegov rad može primijeniti i uvažiti. On je osuđen, da u tami provadja svoje čemerne dane, pa se za učitelja, osobito na selu, ne može da kaže da živi svojim vlastitim življenjem. Učitelj ne živi, nego vegetira. On ne može, da oživotvori svoje ideale, njemu je nemoguće, da nastavlja i obogaćuje svoje obrazovanje, pa zato nije ni čudo, da je nje-

govo životarenje jednako nazadovanju uskorenim tempom.

To nije moglo i nije smjelo, da podje tako dalje. Tome pravom učiteljskom vegetiranju učinila je kraj naša uzorna, disciplinirana i moralno visoko stojeća staleška organizacija, koja je ustanovom socijalnih tečajeva spasila svoje članove od kulturne smrti. Tečajevi za učiteljsku samoizobrazbu jesu jedna od najsvjetlijih tačaka našeg društvenog delovanja, koja svojim zrakama obasjava obnemogle i stradajuće duše drugova, diže ih iz okuženog ozračja i prenosi u područje socijalnog obrazovanja i duševnog samoosvojenja.

Čeznemo, da se što temeljiteje upoznamo sa izvorima nove kulture i novih orijentacija, žudimo za usavršavanjem svoje stručne i socijalne izobrazbe. Sve nam to mogu da pruže u današnjim prilikama jedino naši socijalni tečaj. Oni poprimaju svake godine sve veći razmah i značaj, a učiteljstvo hrli u

Sv. Luciju sa sve većim interesom. — Tu se učiteljstvo zbližuje i duševno osvježava, upoznava strukturu današnjeg društva, koje ga izrabljuje; te obogaćuje i dopunjuje svoje znanje.

Ove godine nas je režim više nego ikada prije ugnjetavao udarajući na temelje naših ustanova, ali uspjeh je bio negativan. Ne samo da nije slomio naše vrste, nego su članovi organizacije pokazali se nepokolebivim borcima za svoje staleške interese. — Staleška se svijest kod članova učvršćuje, što jasno dokazuju u dovoljnom broju posjećene društvene skupštine. — Kruna našeg društvenog delovanja jest impozantno, ozbiljno i radino zborovanje naše «Zveze» i ovogodišnji socijalni tečaj, koji je posjećen u vrlo lijepom i dostojnom broju.

Zbog toga možemo smjelo gledati u buduće dane, jer uspješno i odvažno odolijevamo prilikama i kroćimo duhom vremena.

Titus.

Što će biti s našom djecom?

To je pitanje postalo jedno od najglavnijih u našoj pokrajini. Već i mi sada zlo živimo, a kako će se pak naša djeca proturati kroz tu suznu dolinu?...

Da je čovjek zabrinut za svoju djecu, za svoj budući naraštaj, prirodna je to pojava. Priroda nam je usadila u naša srca, a i u cijelo naše biće životni nagon za uzdržavanje sebe i svoga poroda.

Ta se prirodna pojava opaža skoro kod svih životinja. Opažamo li nježnu ptičicu, pa sve do ptica grabljivica; od umiljate ovčice pa sve do krvoločnog lava, vuka i nezasićene tigra; od mekih i slatkih sardelica, po do gorostasni morskih razbojnika, svuda jasno vidimo onu brigu i skrb za svoj pomladak.

To je jedan od glavnih uzroka, da se uzdržavaju i množe na zemlji živa bića. Kod nas ljudi postoji uz nagon i čustvo ljubavi, koje nježujemo kulturom. Sadržati za svoj naraštaj smatramo mi svojom najtežom, ali svetom dužnošću. Pa kako i ne bi, kada su nam naša djeca naš ideal, a i naša svrha u životu. Život bez djece, život je bez svrhe, bez ideala, pust i prazan. I zato, kad nas je božja priroda obdaruila nježnim stvorovima, divnom našom dječicom, mi nikako ne možemo a da ne prestanemo revnovati za nju. Ta to je naša uzdanica, naši budući hranitelji, naša nada i naš oslon i potpora u starim dahima već izmučenog života. Stoga i posljednji trenutak našega života posvećujemo našoj djeci.

Najdragocijeniji biser, najsvjetliji alem-kamen, najlepša i najsvetija stvar na svijetu jest plod ljubavi — dijete. Ta dragost nad dragostima predaje se i povjerava nama učiteljima. Mi smo čuvari tih dragulja. Mi, koji na domu i u školi čuvamo i nježujemo to neprocijenjivo blago, ponosni smo, a i uživamo u toj časnoj i svetog službi. Podje li nam za rukom, da te grube kristale očistimo i izbrusimo, te uzgojimo li tu našu duševnu djecu valjano, možemo već sada predviđati našoj djeci sretnu i veselu budućnost; a onda tko sretniji i zadovoljniji od nas!? — Nasuprot boli nas srce i hvata nas gnjev, videći kako nam današnji vlastodršci postavljaju zapreke i barikade da zaustave naš sveti rad i napredak naše djece.

Kakovo je stablo, takav je i plod. Naš je narod junčan, nadaren, pošten i inteligentan. Zato su i naša djeca razumna, dobra srca i prava milina.

Iz čistoga altruizma brinemo se mi učitelji za povjerenju nam djecu. Ta je naša briga i skrb jednako velika u domu našem i u školi jer znamo, da u tomu

leži naša sreća i mir. Čovječanstvo je počelo uvidjati, da je učitelj neophodno važan čimbenik u službi ljudske sreće, napredka i kulture.

I budući da smo mi takovi, onda je lako shvatiti naš teški i bôni položaj, gdje krvavu muku mučimo među našom školskom djecom. Divim se kada vidimo onu našu divnu dječicu, one mudre glavice, gdje usuprot drugoj djeci talijanske narodnosti mnogostuku duševnu radnju podnašaju. Moraju naime da slušaju učitelja, koji im ne zna govoriti od srca k srcu. Moraju da se gnjave i da bubaju na pamet stvari, što za njih nemaju vrijednosti, budući da ih ne razumiju, pa je stoga za njih sve hladno, teško i tvrdo. Naša djeca moraju već u prenežnoj dobi svladavati dvojaki duševni napor. Nježni stvorovi moraju da već i sada trpe. Muče se i gigantskim silama bore se za svoj napredak i uzgoj. Srce je naše puno i prepuno jada i čemera, kada vidimo, da taj naš kapital mora da ostane mrtav i gdje mora da bude zakopana duševna snaga naše mile dječice.

Naš je položaj mučan i tegoban pa nas boli, što našoj djeci nije dana prilika, da joj se dalje razvijaju njihove duševne sile. Čim ostave pučku školu, (a sada jim se i ova oduzimlje u materinskom jeziku), hvataju se pluga i brane, postanu pastiri, a mnogi i mnogi od njih postali bi kasnije naš ponos i naša inteligencija. Zauzimali bi časna mjesta u ljudskome društvu, u kojem bi društvu mnogo koristili sebi, nama, i čovječanstvu, budući da shvaćaju već po naravi naš položaj. Bili bi pravi društveni liječnici. Najveća je muka našeg čovjeka sposobnosti, volje i ljubavi za napredak, kad mu ne daje društvo da slobodno razvija svoje vrline.

Naš je položaj pretužan. Pero ne može da ga opiše. Ako nema toliko suza da prolije, ako bi htjelo da se isplače nad našom dragom dječicom, koja širom naše pokrajine žedjaju i žude, da bi im učitelj govorio u njihovom materinskom jeziku. Plaču djeca, plaču roditelji, plaču i zgražaju se svi poštene i kulturni ljudi.

I ako je jošte koji naš učitelj tu, ne smije mnogo da govori u materinjem jeziku, a onim najmlađim učenicima ne smije skoro niti da «pisne niti zubima škrine». Osudjena su nam naša djeca na duševno mrtvilo, na moderno ropstvo.

Prežalosna je naša sadašnjost. Našoj bijednoj djeci kao da nije sudjeno da žive dostojnim, božjim, narodnim i prirodnim životom. Naša djeca izgledaju kao prava sirota i bijedni pastorki. A mi s tom našom djecom plačemo s dječjom bolju, i nekako se tješimo nadajući se u bolja vremena. Ne vjerujemo, da će

današnja kultura dovoliti, da se jedan narod na kulturnome polju uništi. Nadamo se, da će naša vlada uvidjeti nepravdu koju nam je nanijela, te da ćemo moći sa svojom djecom mirno i toplo da se razgovaramo. Nadamo se, da ćemo našu djecu moći potpuno uzgajati u svome jeziku i grijati joj ozebla i plemeniti njihovu dobru dušu.

No, realnost je kruta tu. Nadu gojiti je lijepo i utješljivo, a i preporučljivo; ali znamo i to, da je i nada varava, premda temelji na pravdi, ljepoti i dobroći. Varava more da bude i naša nada, jer je taj svijet pokvaren. I čovjek kod toga fakta postaje pesimista, te vidi crno još crnije. Izgleda kao da ne vjerujemo više u život. Gledamo u duhu sebe i svoju djecu gdje se vučemo od nemila do nedraga tražeći

žuljevim rukama, razgaljenih prsiju i znojna čela svoja sveta, božja i naravna prava... Gledamo u duhu gdje noću uz snježnu mećavu i brijanje sjevernjaka kucamo bōni, tužni i izmoreni na vratima s Preradovićevim «Putnikom», te suze ronimo i gorko cvilimo:

«Za tudjina ništa nemaš,
Tudja majko, kad te moli;
Tudje dijete tvoje nije!»...
Tim mu grozne suze dvije
Niza lice kapnu doli.

Krasković.

Deška ročna dela in naša šola

Med diskusijami na našem socijalnem tečaju v Sv. Luciji je prišlo do precej živahnega razpravljanja o rokotvornem pouku na naših šolah. Ker pa je čas na tečaju tako zelo odmerjen, ni bilo možno priti do kakega gotovega zaključka. Radi tega menim, da ne bo odveč, ako si potom našega lista povemo svoja mnenja in si na ta način pridobimo jasno sliko.

Poučevanje deškega ročnega dela na naših šolah je danes — zahteva. Ali je prišla ta zahteva iz Rima ali iz Trsta, je za nas postranska stvar, ker se nam ni ukvarjati, odkod pride ukaz, ampak s tem, ali je uredba rokotvornega pouka za šolo potrebna ali ne.

Toliko v pojasnilo tovarišu, ki me je opozoril na dejstvo, da rokotvorni pouk za dečke o Gentilejevi reformi ni nikjer zahtevan, kar mu navsezadnje rad pritrdim, ker sem se o tem tudi sam prepričal.

Toda povrnimo se k naši nalogi.

Opazil sem v Sv. Luciji, da sta se zelo zamenjavala izraza: delovna šola in rokotvorni pouk. Zato si moramo biti najprej gledé teh dveh izrazov na jasnem.

I.

Kaj je delovna šola?

Blonsky pravi, da je delovna šola — šola vzgoje do dela; odtod tudi izvira ime. Ni pa še dovolj, da označimo delovno šolo kot šolo vzgoje do dela, saj — ako hočemo — tudi naša stara šola ne vzgaja k lenobi.

Poudariti moramo, da je delovna šola predvsem zahteva novih družabnih razmer, da se delovna šola ne zadovoljuje že s tem, da postane ročno delo sredstvo umskemu učenju (Pabst, Scherer), ampak zahteva, da ji je delo podlaga in končni smoter. Naj tu omenim Kerschensteinerja, ki je pravzaprav podal delovni šoli omenjeno zahtevo.

Rousseau pravi o Emilu, da mu je delati kakor kmetu, a misliti kakor filozofu. Pestalozzi pa često poudarja, kako lažje se človek izobraža s tem, da sam dela, nego s tem, da le posluša.

Dalje: Kerschensteiner postavlja kot glavni smoter šole: izobrazba praktičnega državljana.

S tem v zvezi je še zahteva Deweya, da bodi vsaka šola nekaka minijatura človeške družbe, nekaka zrcalna slika delovanja odraslih.

Papff imenuje delovno šolo — vzgojevalno šolo; Fischer — naravno šolo; Auer — šolo neposrednega znanja.

«Das Tun geht dem Erkennen voraus» pravi Fröbel.

To so smernice delovne šole, ne oziraje se na socijalno potrebo iste, kajti, ako bi hoteli še te poučarjati, bi zašli mnogo predaleč. Kdor se pa za to zanima, dobi v Blonskega «Arbeitschule» izčrpne podatke; lahko pa mnogo izve tudi iz članka tovariša Reje: «Delovna šola», ki je nekak ekscerpt Blonskega. (Glej «Učiteljski list» III. letnik, št.: 26—32.)

Posnamem le še vodilno misel delovne šole, ki je vsebovana v vsakem omenjenih nauk, da ima namreč delovna šola vzgajati potom dela ne le samostojnega delavca, temveč tudi samostojnega misleca.

Nekaj popolnoma različnega je naš rokotvorni pouk. Z uvedbo tega se je ugodilo še le Schererju, ki zahteva ročno delo v šoli le kot sredstvo za poučevanje drugih predmetov. V najboljšem slučaju nam naš rokotvorni pouk služi v to, da gladi pot delovni šoli, kar ni baš brez vsakega pomena.

Razliko med delovno šolo in našo sedanjo šolo «učilnico» nam dobro znača Lichtenwalner, ki pravi: «Kaj je bistvena razlika med današnjo učno šolo in šolo delavnic? — V današnji šoli se suče vse okrog učne snovi, ki jo predpisujejo učni načrti; naloga današnje šole je, glavno učenecv napolniti s snovjo, kar se vrši navadno potom spominskega prisvajanja, t. j. potom učenja iz knjig, potom učenja na pamet in potom posnemanja. Pri tem je učenec seveda izvečine popolnoma pasiven.» ...«Šola delavnica zahteva, da stopi učiteljevo delo bolj v ozadje na korist učenčevemu delu, da stopi v ozadje učenčeva vednost na korist njegovemu znanju. Le znanje daje moč za samostojno delovanje; taka samostojnost mora biti končni smoter vsakega šolskega dela. Delovati pa ne pomeni dalje nič drugega nego hoteti in zaradi tega mora šola delavnica delati na to, da krepi v prvi vrsti voljo in šele v drugi vrsti, da bistri um, dočim je dozdej bilo obratno.» (Ped. letopis, II. zvezek.)

II.

Priznam, da je danes odveč misliti o kaki delovni šoli pri nas. Kerschensteiner pravi, da je delovna šola — šola bodočnosti. Tista «bodočnost» pa v naše kraje še ni našla poti. Zato se zadovoljimo s tem, da vsaj v kolikor nam je možno, ugodimo zahtevam delovne šole.

Novi šolski zakon daje učitelju v razredu precej prosto roko. Vsi priznavamo delovni šoli nje veliki pomen, smatramo jo kot šolo bodočnosti, (ker ji še nismo dorasli??)

Vprašam torej: ako to priznam in ako mi nihče ne brani, zakaj bi je ne izkušal uvesti vsaj — rekel bi — v minijaturi? Zakaj bi svojega razreda ne organiziral po načinu organizacij odraslih?

Pričnimo od začetka! V vsaki organizaciji je nek vodilni organ, ki ga zovemo predsednika, župana ali kakorkoli. Dobro! Tudi razred si lahko izvoli svojega župana, ki nadzira vse delovanje razreda.

Lahko si ustanovimo svojo razredno čitalnico — saj imamo knjižnico, in iz izkušnje vem, da se bo knjižničar brigal za svoj delokrog bolj kot marsikateri odrasli človek.

Tudi razredna hranilnica se dà z lahkoto uvesti in priznati moram, da mi je taka hranilnica že pogostokrat prav prišla — otrok ni imel zvezka, a denarja tudi ne: ako ima kaj prihranjenega v hranilnici, je sedaj čas, da denar dvigne in ga rabi; ako nima momentano denarja prihranjenega, si v hranilnici izposodi. Da mora učitelj pri vsem biti sam zraven in svetovati ter paziti, je gotovo. Pri hranilnici moram pa to še posebej poudariti. Truda pri tem ni nikakega. Razredni blagajnik hrani razredno hranilno knjigo, v kateri ima vsak ud svojo stran; razzun tega ima vsak ud še lastno hranilno knjižico. Te knjižice se dajo prav lepo napraviti s šapirografom.

V šoli mora biti vse snažno, na kar morajo paziti razredni reditelji.

Na sličen način lahko uredim svoj razred še z ozirom na druge panoge gospodarstva in družabnosti; zanimivo bi na pr. bilo organizirati razredni list itd.

Da pa je za tako »delovno šolo v minijaturi« ročno delo neobhodno potrebno, je samo ob sebi umevno. Pri tem pa se moramo malo bolj ustaviti.

III.

Rokotvorni pouk za deklice je že zdavnaj vpeljan v naši šoli; z dečki pa je stvar drugačna. Nekateri trdijo, da so dečka ročna dela — odveč. Jaz trdim,

da je deški rokotvorni pouk prav tako odveč, kakor dekliski.

Že vidim oblak prahu, a nič zato! Le ostanimo mirni in premislimo!

Deklice se uče v šoli pletenja, šivanja itd.; to so stvari, ki jih bodo rabile, ko dorastejo. Ali pa škoduje možu kmetu, ki si pozimi sam plete koš, popravi orodje, napravi grablje, vile in dr.? Ali morda škodi mizarju, da je že kot šolarček izgotovil stolček, na katerem je tako ponosno sedel? Ali škodi kamnoseku, da je v šoli zgnetel iz ilovice kip in celo malega palčka na gobi in da si je izklesal (četudi še tako nerodno) mal nagrobni kamen iz prav istega kamna, iz katerega kleše danes velike, prave nagrobne kamne in drugo?

Pa — dalje! Razun šivanja se deklice učijo tudi pletenja, vezanja in raznih takih del, ki niso neobhodno potrebna za življenjski obstanek nje same (saj ji srajca brez čipk enako služi, kakor s čipkami), ampak, ki služijo v okrašenje sebe same in stanovanja. Vprašam: ali bi bil greh, ako bi tudi mož v zabavo vzel večasih kos lesa in dleto ter si izrezljal kak okrasek ali ako sploh na kak način pomaga pri okrašenju stanovanja? Zakaj bi si mož ne smel pre- skrbeti take zabave? — Zakaj naj se balincanje, kvartanje, pitje in slično — rekel bi — monopolizira v edino zabavo moža?

Priznam, da za svojo osebo ne najdem niti najmanjše razlike v potrebi rokotvornega pouka pri dekliskih in pri dečkih. In to niti z ozirom na bodoče življenjske potrebe dečka, še manj pa z ozirom na estetsko stran rokotvornega pouka.

Iz tega torej sledi, da, ako priznamo potrebo poučevanja dekliskega rokotvornega pouka, moramo v isti meri priznati i deški rokotvorni pouk ali pa ovreči oba.

(Dalje.)

Učni načrti in didaktični predpisi

(Dalje.)

IV. — Računstvo.

Prvi razred.

S počasnim stopnjevanjem naj se doseže popolna sigurnost in spretnost v štirih osnovnih računih do števila 20. Nikako sredstvo ne bo pomagalo hitreje razumeti števil, njih razmerij in operacij. Eno dvo-mesečje ne bo preveč, posebno v šolah na deželi, za tvorbo števil od 1 do 5 in za ustne vaje v seštevjanju in odštevanju, s primernimi pismenimi vajami in z malimi geometričnimi risbami, ki naj spremljajo računske pojme s prvimi pojmi iz geometrije.

Se le proti četrtemu šolskemu mesecu se lahko prekorači 10, obravnavajoč vsestransko obseg do števila 10. S temi pridobitvami, če le doseženimi počasi ter utrjenimi z raznim spominskim vežbanjem, se preide desetica in se računa z vedno večjo spretnostjo v obsegu od 1 do 15 in končno od 1 do 20.

Pri števnih operacijah se je spočetka izogibati vsaki terminologiji. Kar se nauči v prvem razredu, je takorekoč sirova snov, ki naj se obdeluje v naslednjih razredih.

Proti koncu leta se terminologija polagoma določi z izrazi, ki se bodo uporabljali prihodnja leta. V ta namen se lahko do konca leta čitajo znamenja seštevjanja, odštevanja, množenja in deljenja na različne izrazite načine, kakor ugaja učitelju.

Tako se na pr.: 6 : 3 more čitati »šest razdeljeno na tri«. Vaje v štetju naprej in nazaj naj se kolikor mogoče zategnejo, da ne postanejo — petje. Vrše se

po stopnjah. Ne sme se pa preiti k novi skupini števil, če se ni v prejšnji že dosegla neprisiljena sposobnost v operacijah, brez posebnih pripomočkov.

Tudi v takih ozihi mejah more imeti otrok, dobro voden, veselje nad malimi računskimi najdbami.

Ne sme nedostajati, poleg računice, tako za učitelje kot za učence, kaka dobra računska tabela, ki naj predstavlja, brez doktrinarnega podajanja, občudovanja vredna soglasja in skladnost števil v njih različnih spremembah.

Drugi razred.

1. Uvrščanje in čitanje arabs. števil do 100.

2. Ustne vaje, po stopnjah, v štirih operacijah v številnem krogu 1 do 100; uporabljanje pri reševanju lahkih nalog.

Učenec mora doseči popolno gotovost in spretnost v poznavanju Pitagorove razpredelnice, pripravljen na to s pomočjo neprestanih števnih vaj po 2, 3, 4 itd., naprej in nazaj.

3. Denar, dolgotne mere, uteži v številnem krogu od 1—100.

4. Risanje pravih geometr. likov in poznanje njih značilnosti. Imena geom. teles (kocka, krogla, valj).

Tretji razred.

1. Ponavljanje Pitagorove razpredelnice in vežbanje z nje pomočjo.

2. Vaje, če le mogoče ustne, po stopnjah, v štirih operacijah, v številnem krogu 1—1000 (množilec ne več kot dvošteviličen, enako deljivec).

3. Ustne in pismene vaje, ki pojasne pojme: dobíček, zguba, razdelba.

4. Uteži, mere, denar (vaje za sestavljanje in razstavljanje števil).

5. Geometrično risanje.

Pomnožiti sredstva za ustno poštovanke, menje-
vaje vaje s poenostavo poštovanke, naučeno po
pravilih, vendar omejuje duševni napor s tem, da
se računa vsakokrat le z eno številko.

Četrti razred.

1. Vaje, v ponavljanje pravil, naučenih v prejšnjem
razredu, če le mogoče brez pomožnih sredstev.

2. Razširjenje številnega kroga do milijona in ra-
čunske operacije, brez prejšnjih omejevanj.

3. Organski pojmi desetinskega sestava. Ploščin-
ske mere.

4. Geometrično risanje (s pomožnimi sredstvi).

N. B. — Velja za ta razred opozorilo, navedeno
koncem snovi tretjega razreda.

(Dalje.)

Književnost in umetnost

Pedagoške revije

«Učitelj.» Ako se dobro sjećam, ja sam već nekoli-
ko puta progovorio na ovome mjestu o «Učitelju»,
pedagoškom časopisu, što ga izdaje udruženje jugo-
slovenskih učitelja u Beogradu. No jer ova prvo-
klasna revija zaslužuje osobito priznanje, to ću i
ovom zgodom svrnuti pozornost naših učitelja na
nju. Koliko je meni poznata strana stručna litera-
tura, malo imade sličnih pedagoških časopisa. Izlazi
redovito svakoga mjeseca na stotine stranica do-
noseći obilje najbiračnijih hrvatsko-srpskih i slove-
načkih sastavaka, štampanih koje ćirilicom, koje la-
tinicom. Urednikom lista je Mih. M. Stanojević. Jer
smo već jednom općenito progovorili o tom našem
najboljem pedagoškom mjesečniku, istaknuvši tom
zgodom pravac njegov i pojedine mu odijelke, to
ćemo zasad ostati pri tome, da navedemo samo
glavni sadržaj posljednjega broja.

D. F. objelodanjuje članak: «Kakove treba da su
nam čitanke?» — † Viktor Bežek: «Znanstvena pe-
dagoška drugod in pri nas». — Od Gabrijela Com-
peyreca donosi časopis u prevodu studiju: «Monte-
njevna pedagogija». — Naš današnji prvak u eksper-
imentalnoj psihologiji, koji nam je prodičio ime po ci-
jelome svijetu, redoviti sveučilišni profesor u New
Yorku, dr. Pajo Radosavljević, piše: «Značaj dr. V.
A. Laja». — Ž. Cvetković raspravlja o «Predmetu,
metodama i pravcima psihologije». — D. Marković:
«Higijenska nastava u narodnim školama». — V. Ra-
dovanović prikazuje: «Dečje sklonosti k pesništvu». —
R. Stefanović govori o: «Dečjim zabavštima u
Italiji».

Osim toga ima obilje gradiva u «književnom pre-
gledu», donoseći referate o svim stručnim djelima,
pa razne prikaze, pedagošku bibliografiju, kroniku
i mnoštvo stručnih, prosvjetnih, staleških i društve-
nih stvari. Doista, u učiteljstvo velikih naroda moglo
bi se dičiti ovakvom stručnom revijom!

«Napredak», organ Pedagoško-književnoga Zbora
u Zagrebu, od nas već više puta oglašen, donosi u
zadnjem broju slijedeće rasprave: Testovi za istraži-
vanje dječjih sposobnosti (S. Ljubunčić); — Sadržina
uzgojne ideje srednjega vijeka (Lj. Dvorniković); —
Dječjački ručni rad (M. Filajdić); — Povijest peda-
gogije kao obučni predmet u učiteljskim školama
(N. Zec.) — U odjelku za praktičnu pedagogiju do-
nosi lijepo izradjene metodčke jedinice iz računstva
za osnovnu školu. Obilata je i književna smotra (pri-
kazuje udžbenike Dvornikovića i Jovanovića, zatim
Učiteljski kalendar, pa Atanasijeve priče), a naro-
čito informativan obzor po pedagoškom svijetu.
Svršava sa manjim člancima i bilješkama. Ovaj broj
ima i prilog od 8 stranica sa iscrpivim izvjestajem o
48. glavnoj skupštini Zbora.

«Uzgojatelj», časopis za moralno i etičko pobolj-
šanje društva u Sarajevu stupio je s novom godinom
u drugo godište svoga života, pa premda tako mlad,
pobudio je ogromno interesovanje u Jugoslaviji. Iz-
lazi redovito svakog mjeseca na 32 stranice velikoga

formata, a uređuje ga g. Miljenko Vidović. Uredni-
štvo i uprava: Skerlićeva ulica broj 7, Sarajevo.
Dnevna i stručna stampa vrlo hvali časopis i njegov
pokret, koji ide za zdravim uzgojem društva u ovo
naše doba, kada se mnoge nezdrave pojave povlače
i omladinom i kroz odraslije redove. Propagira
uzgoj na etičkoj bazi, traži sredstva i odsudjuje sve
poroke i sablažnjive akte ma i najvišjih krugova.
Zaista lijepa i utješljiva pojava, koja obećaje i dobre
plodove.

Da se bar donekle vidi smjer lista i gradivo (koje
namjenjuje ne samo učiteljima već i roditeljima i
široj javnosti), navest ćemo nekoliko važnijih i in-
teresantnijih rasprava iz posljednjih brojeva.

M. Vidović: Patriotizam; — E. Petrović: O ljubavi;
— Prof. S. Pavičić: Moral našega društva; — S. Lju-
bunčić: Uzajamnost doma i škole; — J. Truhelka:
O moralnom uzgajanju djece; — Dr. V. Kušan: Naj-
bolji učitelj; — A. Aždajić: Ljubav u uzgoju; — Prof.
K. Kulišić: Zrnca mudrosti; — Dr. J. Turić: Nacrt
zakona o školama; — Prof. N. Zec: Prije svega tre-
bamo čovjeka; — Prof. A. Adić: Pedagogija kao naj-
mladja disciplina; — E. Petrović: Žena u braku; —
Stj. Iljić: Putovi k novom idealizmu; — Prof. S. Pa-
vičić: Kakva nam treba učiteljska škola; — S. Lju-
bunčić: Reforma kinopredstava; — M. Vidović:
Škola za odrasle; — Prof. N. Zec: Uzgojni i obra-
zovni elementi «Robinzona Kruzoe». — Dr. Pajo
Radosavljević: Medjunarodni kongres za moralno
uzgajanje; — Dr. U. Krulj: Pedagogija i biologija; —
i. t. d.

Kako se vidi, časopis je uzeo u raspravu sve sama
aktuelna pitanja, pa nije čudo, što nailazi na veliko
odobranje. Izlazi redovito u odličnoj opremi, a
godišnja mu je cijena 60 Din. Preporučamo.

«Nastavni vjesnik». Tako se zove mjesečnik, što
ga izdaje društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora
u Zagrebu. To su naime oni nastavnici, koji ne stu-
piše u jedinstveno jugoslovensko udruženje (koje
izdaje «Glasnik» u Beogradu), već ostadoše okup-
ljeni u svojem posebnom društvu (provincijalnom).
Oni izdaju i svoj naročiti organ, «Nastavni vjesnik»;
izlazi već 32. godinu sa lijepom prošlosti. Drži u
vidu akako potrebe i život srednje škole, kao i
udruženja samoga. Glavna mu je tendenca prosvjet-
no-uzgojna, ali u velikoj mjeri i znanstvena, jer do-
nosi stručne radove, pisane naučnom pretencijom,
što je za čitače dosta neumjesno, jer n. pr. jednu
strogo znanstvenu lingvističnu raspravu kakvoga
korenodupca ne će prirodopisac ni pogledati; isto
takova študija iz sferne trigonometrije nema smisla
za klasičara, i. t. d. Zato se s te strane s pravom
listu prigovara, tražeći da veću pažnju posvećuje
pedagogiji i njenim granama. Da, ali **dok su pojedini
stručni predmeti** samo nekima španska sela, to je
pedagogija bila donedavno skoro — svima. Nije ni
čudo, kad se znade, kako slabo obrađuje se pedago-
gija na filozofskom fakultetu. Predmet, koji nesamo
učitelju pučke škole, već i onoma srednje škole naj-
više treba, ignorira ovaj potonji skoro sasvim. Ta
pojava izaziva po cijelom svijetu podizanje visokih
pedagoških škola. No u novije doba čuju se glasovi

i za reformu filozofskog fakulteta u tom pravcu. Ta pedagogija u posljednje vrijeme kiklopskim koracima napreduje i hoće da joj se otvore sva vrata.

Toliko nek bude usput rečeno uz riječ o «Nastavnom vjesniku», jer skupa i ide.

«**Glasnik profesorskoga društva**». U Beogradu se nalazi glavni (centralni) odbor udruženja srednjoškolskog učiteljstva (profesora srednjih škola) Jugoslavije. Izdaje i svoj «Glasnik», mjesečnik za promicanje kulturno-prosvjetnih ideala srednje škole, srednjoškolske pedagogije i društvenih interesa. Časopis uređuje naročiti odbor od četiri lica, a glavni mu je urednik dr. Milivoj Pavlović. Ovo mu je četvrta godina izlaza. Svaka mjesečna sveska broji 64 stranice. Suradjuju Lj. Janković, Dr. J. Turić, S. Popović, J. Zorko, S. Sušnjak, J. M. Prodanović, E. Lilek, V. Matić i drugi. Štampa se ćirilicom i latinicom. Revija sa osobitom simpatijom prati sve članove, što je vrlo pohvalno, jer se tako podržava bar neka veza između jednih i drugih školskih radnika. Z.

Istarske narodne pjesme. Nije mogla srećnije započeti svoje književno delovanje naša nova «Istarska književna zadruka», no što je sa svojom prvom knjigom naših istarskih narodnih hrvatsko-srpskih pesama. Ova knjiga od 239 stranica donela nam je 416 pesama: 36 junačkih, 249 ženskih (ljubavnih); 34 svatovskih i napitnica; 59 dečjih, 7 naricaljka, te 31 na-

božnu i koleda. Ova knjiga dolazi u ruke naroda našeg u Istri u najtmurnije doba; u doba kad nam nestaje i nestalo gotovo narodnih škola i kada se nalazimo na pragu analfabetizma; u doba kada nema šta da uzme u ruke i da čita naš narod. A on će ovu knjigu primiti u svoju kuću, jer je njegova, jer ju on, narod naš, rodi. On će ju dakle prigrliti kao svoje vlastito dete. I hoće, da sama sebe bolje upozna, da sebe oživi i ohrabri. Hoće ju sam čitati i pevati, ali dati će ju u ruke svojim sinovima i kćerkama, koji su tako nesretni da nemaju svoje narodne škole. I ta naša nesretna mladež čitajući pevati će svoje ove pesme, a pevajući čitati, da uči čitati, da ne zaboravi čitati, da se nahrani i napoji na živu vrelu (zdencu) pesama svoje duše i svoje krvi. Naš narod, staro i mlado, muško i žensko, nabaviti će ovu novu zlatnu knjigu i postaviti ju na oltar svoje obitelji, da ju čuva i brani, od zla duha i raznarodjenja; i da u duhu narodnom goji i odgoji našu decu. Mi ju za to najtoplije preporučamo. Stoji 3.50 L, dot. 5 L. — Naše učiteljstvo učiniti će u tome svoju dužnost. Usto biće dobro, ako budemo pevali doma i u školi nekoje od lepših ovih pesama. Pomoći će nam pri tom Brajševa zbirka ist. popevaka. Kod priredjivanja škol. zabava i drugih nek učiteljstvo naše i drugi ne zaborave i ne omalovažu ovu zbirku naših pesama. — Borimo se proti analfabetizmu, a za dušu narodnu.

Razno

Skupščina UJU, pov. Ljubljana, se je vršila v dnevih 8. in 9. julija v Krškem.

Poverjenišvo šteje 32 okrajnih društev z 2486 člani. Naj sledi izvleček iz tajniškega poročila. Velike uspehe je doseglo Udruženje z ozirom na gmotni položaj. Po zaslugi Udruženja je uvrščeno učiteljstvo v II. kategorijo, 1. grupa državnih uradnikov. Vendar s tem niso še pridobljene vse pravice učiteljstva. Veliko je še pravnih in gmotnih zahtev, katere bo morala organizacija izbojevati.

Samoizobrazba učiteljstva je razpršena in pomanjkljiva. Uvedejo naj se redna mesečna zborovanja s predavanji, pri katerih naj se posebno goji debata. — V društvih naj se ustanove izobraževalni krožki. O počitnicah naj se prirejajo socijalno-izobraževalni tečaji.

Narodno prosvetno delo nudi učiteljstvu bogat delokrog izvenškolega udejstvovanja, posebno, ker se kažejo v vseh panogah narodnega življenja žalostne poveljne razmere.

Dajati moramo ljudstvu, zlasti mladini, vse sile svojega srca, razuma in vse velike izkušnje življenja. Cilj našega stremjenja mora biti: vzgoja nove generacije. V tem smislu deluje zlasti «Šolski oder». Množe se tudi predavanja splošno prosvetnega značaja.

Šolska samouprava. Organizacija je zavzemala vedno stališče šolske samouprave. Protesti so bili brezuspešni. Višji šolski svet je odpravljen in šolstvo je izročeno v oblast političnemu organu (velikemu županu). Šolstvo in prosveta zaideta s tem v strankarsko politično odvisnost.

Skupščina je podala več resolucij, ki se tičejo gmotnih i upravnih zahtev učiteljstva, dalje resolucijo z ozirom na ločitev šolske uprave od politične. Skupščina zahteva, da naj se imenujejo za nadzornike možje iz vrst osnovnoškolega učiteljstva. Kot zelo nujno smatra zbor predložitev šolskega zakona narodni skupščini.

Važna je gosopdarska organizacija in izobrazba učiteljstva, poslednje zlasti na združnem polju.

Isto pažnjo kot izobrazbi učiteljstva je treba posvečati tudi izobrazbi učiteljskega naraščaja. Nujno je potrebno glasilo za stanovski naraščaj vse države.

Ocena učiteljstva bodi javna in komisijska. Zoper oceno se sme učitelj pritožiti.

Posebno pažnjo je treba posvečati obmejnemu šolstvu, zato naj pripomore oblast s podporami obmejnim šolam. Učiteljstvo na obmejnih šolah, na enorazrednicah in na šolah za zaostalo decu bodi deležno posebnih gmotnih ugodnosti.

S prihodnjim letom prične izhajati «Zvonček» v desetih številkah. Za rešilce ugank se otvorijo književne nagrade.

Pomembne so besede, katere je izrekel predsednik Luka Jelenc: «Ne maramo onih, ki pristopijo v našo organizacijo zavoljo tega, da bi dobili boljše mesto, pa tudi tistih ne, ki izstopijo iz organizacije, če mesta ne dobe. — Principiis obsta — načela naj veljajo.»

Nov minister prosvete v Jugoslaviji je dr. Korošec. Njegov prihod na vladu je najmanj zadovoljil takozvano «napredno» učiteljstvo v Sloveniji, ki je po večini včlanjeno v UJU. Ministra prosvete je obiskal predsednik UJU, Milutin Stanković. Na vprašanje, če se misli v resnici na dalekosežna premeščanja, zlasti na odgovornih mestih v Sloveniji, mu je minister odgovoril, da kot tak ni in ne bo strankarski. Pač je za to, da se vrši vzgoja v verskem duhu, nikoli pa ne misli, da bi morala dobiti cerkev varstvo nad šolo.

Sprejem v konvikt Skodnika v Tolminu. Prošnje za sprejem v Skodnikov konvikt za moški in ženski oddelek je predložiti predsedstvu konvikta do 5. septembra na kolekovani poli. Prošnji se mora priložiti krstni list in zadnje šolsko spričevalo.

Za one, ki so že bili konviktu, zadostuje prošnja na kolekovani poli.

Državna šolska razstava se priredi letos v Firenci. Skušala se bo podati slika vsega šolstva, izvzemši vseučilišče. Razstava bo imela tudi mednarodni oddelek o učilih